

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΣΩΤΗ
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Η σαγήνη του σοβιετικού
κομμουνισμού στο νέο βιβλίο
της συγγραφέως

ΣΕΛ. 6

Ρώσοι στρατιώτες παρελαύνουν κατά μήκος της Κόκκινης Πλατείας στη Μόσχα

Ο κλόουν και η σοβιετική εξουσία

Τα πολιτικά δεινά υπό το πέλμα του **σταλινισμού** και το αδιέξοδο στο οποίο οδηγήθηκαν μεταπολεμικά οι σοσιαλιστικές κοινωνίες στο **νέο μυθιστόρημα** της Σώτης Τριανταφύλλου

ΣΩΤΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
Σπάνιες γαίες

Εκδόσεις Πατάκη,
σελ. 318,
τιμή 15 ευρώ

ΤΟΥ
ΒΑΓΓΕΛΗ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Κάτι από την πνιγηρή ατμόσφαιρα της ρωσικής και της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας που μιλάει για τα πάθη τα οποία επιφύλαξε τόσο στους εχθρούς όσο και στους ορμισμένους απολογητές του σοβιετικού κομμουνισμού είναι διάχυτο από την πρώτη κιόλας στιγμή στο καινούργιο μυθιστόρημα της Σώτης Τριανταφύλλου. Τον πρωταγωνιστικό ρόλο στις *Σπάνιες γαίες* αναλαμβάνει ο Πραβιέν Σεργκέγεβιτς Μακάρεφ που θα αρχίσει να θυμάται και να καταγράφει τα πολιτικά δεινά του υπό το ασήκωτο πέλμα του σταλινισμού σε μια φάση ανάπαυλας: όταν ο ίδιος θα είναι 36 χρόνων και ο Χρυστσόφ θα έχει επικρατήσει πλήρως επί των σταλινικών προκατόχων του, έχοντας εκ παραλλήλου ξεφύγει από τον μεγαλύτερο κίνδυνο του Ψυχρού Πολέμου (από την κρίση του 1962 στον Κόλπο των Χοίρων).

Γεννημένος σε μια παγωμένη γωνιά της Βορειοδυτικής Ρωσίας, ο Πραβιέν θα υπομείνει τον

εκτοπισμό του ανθρακωρύχου πατέρα του στη Σιβηρία (κατηγορήθηκε για συνεργασία με τον Τρότσκι) και θα υποχρεωθεί να λάβει μέρος στην εκτέλεση της αγαπημένης του (κατηγορήθηκε για συνωμοσία εναντίον του καθεστώτος), χάνοντας τα σπουδαιότερα στηρίγματα της ζωής του. Χωρίς σμένους απολογητές του σοβιετικού κομμουνισμού είναι διάχυτο από την πρώτη κιόλας στιγμή στο καινούργιο μυθιστόρημα της Σώτης Τριανταφύλλου. Τον πρωταγωνιστικό ρόλο στις *Σπάνιες γαίες* αναλαμβάνει ο Πραβιέν Σεργκέγεβιτς Μακάρεφ που θα αρχίσει να θυμάται και να καταγράφει τα πολιτικά δεινά του υπό το ασήκωτο πέλμα του σταλινισμού σε μια φάση ανάπαυλας: όταν ο ίδιος θα είναι 36 χρόνων και ο Χρυστσόφ θα έχει επικρατήσει πλήρως επί των σταλινικών προκατόχων του, έχοντας εκ παραλλήλου ξεφύγει από τον μεγαλύτερο κίνδυνο του Ψυχρού Πολέμου (από την κρίση του 1962 στον Κόλπο των Χοίρων).

Συντάσσοντας τα απομνημονεύματά του ο ήρωας δεν εννοεί να ξεχάσει το μοναδικό στοιχείο που κράτησε σε όλα τα προηγούμενα χρόνια ζωντανή την ψυχή του: τη μελαγχολική φαντασμαγορία που αποδεσμεύει επί σκηνής η εμφάνιση του κλόουν

αναζητήσαν καταφύγιο στη Σοβιετική Ένωση).

Τι είδους μυθιστορηματικός ήρωας είναι μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο ο Πραβιέν; Οι *Σπάνιες γαίες* αναπαράγουν στις σελίδες τους το κλίμα στο οποίο μας έχουν υποβάλει με τα βιβλία τους ο Παστερνάκ, ο Σολζενίτσιν, ο Σαλάμοφ και ο Πλατόνοφ, ακόμη και ο Βικτόρ Σεργή ή ο Μάνες Σπέρμπερ (για να μην ξεχνάμε τους Δυτικοευρωπαίους), αλλά η Σώτη Τριανταφύλλου θα αποφυγεί ευθείς εξαρχής να επιβαρύνει την αφήγησή της με τον οποιονδήποτε δραματι-

κό τόνο. Συντάσσοντας τα απομνημονεύματά του, ο Πραβιέν δεν εννοεί να ξεχάσει το μοναδικό στοιχείο που κράτησε σε όλα τα προηγούμενα χρόνια ζωντανή την ψυχή του: τη μελαγχολική φαντασμαγορία που αποδεσμεύει επί σκηνής η εμφάνιση του κλόουν. Ο κλόουν δεν είναι εύκολο να νιώσει ασφάλεια ούτε με την κωμωδία ούτε με το δράμα: η κωμωδία θα τον αναγκάσει να συνεχίσει καταστάσεις που μοιάζουν ξένες με τα χρώματα της μάσκας η οποία τον προστατεύει από την εξωτερική πραγματικότητα, ενώ το δράμα θα τον οδηγήσει σε μίαν εσωτερικότητα αταίριαστη με την οιαδήποτε μάσκα. Ετσι, μιλώντας ο Πραβιέν για τα ανεξίτηλα σημάδια που θα αφήσει η σοβιετική εξουσία στον βίο του, θα μετατρέψει τα πάντα σε κλοουνερία: ο Στάλιν και το πολιτικό του επιτελείο θα παρουσιαστούν με τα χαρακτηριστικά τους στραμπουληγμένα, σε έναν σχεδόν παρανοϊκό τραγέλαφο, ενώ και ο Μπέρτζες ή ο διαβόητος

Κιμ Φίλμπερτς (αμφότεροι υπήρξαν τα αγαπημένα παιδιά των Σοβιετικών κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου) θα μεταμορφωθούν σε σπασμωδικές φιγούρες ενός θιάσου ο οποίος θα πορευτεί στα τυφλά, ανίκανος να ενταχθεί και να προσαρμοστεί στον κόσμο που έχουν χτίσει οι οικοδεσπότες του. Υπό αυτή την έννοια ο Μπέρτζες αποτελεί τον σημαντικότερο και τον πιο περίπλοκο χαρακτήρα του μυθιστορήματος. Κυνικός και συνάμα τρυφερός και εύαλωτος, προδότης και την ίδια ώρα κυνηγός του ανέφικτου: ένας ομοφυλόφιλος που δεν θα κρύψει ούτε λεπτό τον ομοφυλοφιλικό του και θα πεθάνει σε ηλικία 52 ετών σε μια κοινωνία η οποία δεν είναι πρόθυμη να αναγνωρίσει και να ανεχθεί καμία απόκλιση.

Και ο Πραβιέν; Τι θα απογίνει με τον εμπνευστή της κλοουνερίας και με ποιον τρόπο θα επηρεάσουν τα απομνημονεύματα τα οποία γράφει τον τελικό απολογισμό του; Το ξέρουμε ήδη: ο Πραβιέν θα φορέσει πρώτα κατάσαρκα τη μάσκα του κλόουν (η δράση τον θέλει να αρνείται να την αποχωριστεί για πέντε ολόκληρα χρόνια) και μετά, όταν θα κατορθώσει να απελευθερωθεί από την πίεσή της, θα φύγει μαζί της από πάνω του και ολόκληρο το πρόσωπό του. Εχοντας πλέον στερηθεί όχι μόνο τον πατέρα του και την αγαπημένη του αλλά και τον καλύτερο φίλο του (τον Μπέρτζες), ο Πραβιέν θα δει τον εαυτό του σαν μια πελώρια αποτυχία, σαν μια τελειωτική απεικόνιση της διάψευσης και του κενού: αυτή είναι η κληρονομιά της εποχής και του τόπου του, του θλιβερού απομεινάρι της σοβιετικής πατρίδας και της οικοδόμησής του σοσιαλισμού.

Η εντεινόμενη σύγχυση του καιρού μας

Συμπλέκοντας το ιστορικό μυθιστόρημα με την παρωδία, που θα ενισχυθεί εν προκειμένω με τους τόνους μιας υπαρξιακής περιπέτειας, η Σώτη Τριανταφύλλου θα συνδυάσει επιτυχημένα τα πραγματολογικά υλικά της με το μυθοπλαστικό περιβλημά τους επιτρέποντας στους ήρωές της από τη μια μεριά να εκφράσουν το αδιέξοδο στο οποίο οδηγήθηκαν μεταπολεμικά οι σοσιαλιστικές κοινωνίες (η επαγγελματία αδύνατης επανάστασης) και από την άλλη να

υποδείξουν την κατάθλιψη η οποία στοιχειώνει τον σημερινό μας κατακερματισμό. Ο Πραβιέν και ο Μπέρτζες δεν ταυτίζονται μόνο με την πτώση του σοβιετικού ανθρώπου ή με τις πολιτικές εμπλοκές της Δύσης στον Ψυχρό Πόλεμο: σηματοδοτούν διά της πλάγιας οδού και την περιδίηση ή την εντεινόμενη σύγχυση του καιρού μας.

Η συγγραφέας Σώτη Τριανταφύλλου

